

vtisk marsikje precej meglen. A vkljub temu smatrajo Minskega za enega izmed najboljših, četudi ne za največjega ruskega modernega pesnika... Zakaj pri vsi zmedenosti svojih idej popolnoma obvladuje svojo pesniško besedno tvarino in ustvarja iz nje v zgolj formalnem oziru prekrasne podobe. Zlasti pa je njegova poezija najznačilnejša slika razvoja ruske družbe in njenih idej v pesnikovi dobi.

* * *

Da, ruski Parnas je velik in velečasten; a za sedaj bodi dovolj! Vemo, da bo kdo pogrešal podatkov o najmodernejšem ruskem pesništvu; a to sega še mnogo preveč v sedanost, da bi bilo komurkoli mogoče, izreči docela objektivno mnenje o raznih dekadentih, simbolistih, nietzschejancih i. t. d., katerih tudi v Rusih ne manjka v naših časih, ko vzklije tako-le marsikaj, česar bi ne bilo treba.

Izmed teh najnovejših bi omenili le tri pesnike: Andrejevskega, Fofanova in Balmonta. Odlikujejo se, zlasti poslednja dva, z obilico polnodonečih izrazov.

Čas hiti in dolgo ne bode, ko se pokaže, kateri proizvodi današnje moderne so imeli trajno vrednost in katere je prištevati k takozvanemu modnemu pesništvu, ki se danes slavi, a jutri pozabi. In potem morda zopet kdo izpregovori o ti stvari. „Dom in Svet“ mu tedaj gostoljubno odpre svoje strani.¹⁾

¹⁾ Kdor bi se rad sam natančneje seznanil z ruskim pesništvom, naj poseže ali po polnih izdanih dobičnih pesnikov, ali vsaj po dobrih antologijah, kakršne so n. pr.:

М. Л. Б. Русская лира. Сборник произведений русской художественной лирики. Cena nevezani knjigi 1 rub. 50 kop.;

Волна. Сборник русской художественной лирики. Cena vezani knjigi 80 kop. in

Бонь Брусичъ. Избранные произведения русской поэзии. Cena nevezani knjigi 2 rub.

SLOVENSKA.

V mladem jutru. Silvin Sardenko. V Ljubljani 1903. V zalogi „Dom in Sveta“. Tiskala „Katol. Tiskarna.“ Str. 119. Cena 1 K 50 h. — Silvin Sardenko je eolska harfa med našimi mladimi pesniki. Drugi buče bojvite himne ali se hudujejo nad samimi seboj in nad svetom, ki neče biti po njihovi volji. Silvin pa peva svojo nežno pesem, kakor lastavica ob tihem gnezdu, kakor struna, ki jo boža lahni večerni vetrič.

Prav so ob božiču izšle te pesmi: Peval jih je božični pesnik, nežen in ljubezniv, kakor sen božične noči.

Mnogo teh poezij je našim čitateljem že znanih. Ne bomo citirali zgledov, saj dobé

čitatelji novih v vsaki številki našega lista. A priporočiti moramo to zbirko zato, ker so prej raztresene pesmi tukaj zbrane v lepo celoto in razvrščene po vsebini.

Prva skupina „Solncu mojega dneva“ obsega petnajst pesmi, ki podajajo silhuetne ilustracije k molitvi „Češčena bodi kraljica!“ Obrača se k svojemu solncu, k Materi božji, kakor vinska gorica, ki more svojo kapljico roditi le v solncu. Nato sledé „Svetonočnice“, osem divnih, silno rahločutnih božičnic. Iz zgodovine lastne mladosti sledita dva cikla „Z Bogom zadnji mladi časi!“ in „Nove stopinje“. Slovo od mladosti in vstop v resno življenje nam tu opeva Sardenko z nepopisno milino; pri tem se pa ne izgublja v slabotno sentimentalnost, ampak iz mehke me-

lanholije mu vstaja moč moške volje in jasnih smotrov. „Gorski viri in verzi“ se odlikujejo po krasni dikciji in poetičnem slikanju prirode. „Z dekliških gredic“ je pa zbirka globoko psiholoških poezij, v katerih pride do veljave tudi vsa tragika življenja. Zbirko sklepajo štiri „Molitve“ s pomenljivimi naslovi: „Mlado jutro molí Gospoda“, „In večer se Stvarniku klanja“, „Tiha noč pred njim poklekuj“, „Pa bi jaz ne molil molitve!“ Ob koncu je pridejana „Samostanska lilija“, dramatičen dvogovor ločujočih se sestic.

Ne maramo govoriti o tem, kako mesto zavzema Silvín Sardenko v slovenskem pesništvu. Preveč je naš, da bi ga povzdigovali. A poudariti moramo tu značilne poteze njegove poezije.

Pri predavanju v „Leonovi družbi“ dne 15. decembra prošlega leta je označil dr. Ivan Ev. Krek naš najmlajši pesniški naraščaj sledeče: „Slovenska ‚moderna‘ pozna štiri markantne osebnosti, ki zastopajo čisto poseben slog. Med njimi je najdarovitejši Cankar, ki je pa tudi najbolj razdrt, sam v sebi razdvojen. Najmečji je Meško s svojo tožečo melanholijo. Najkrepkejši je Zupančič, a njegova poezija blodi čisto v „brezzvezdnato noč“. Najljubeznivejši med vsemi pa je brez dvoma Silvín Sardenko. V svojih lirčnih pesmih igraje razodeva čustva, ki odmevajo v srcu njegovih bravev. Ta čustva so globoko iskrena, predmet vedno prikupljiv in nežen. Ta poezija je vseskozi blažilna, izvirajoča iz globoke religioznosti.“

Naš pesnik gleda na svet in vtiske, ki jih je dobil iz prirode in iz človeštva, nam podaje v nežni svetlobi svojega rahločutnega temperamenta. On ne spada med epike, dasi imamo od njega mnogo pripovednih pesmi, kajti vsak predmet, ki ga on opeva, je toliko prepojen od pesnikovih občutkov, je toliko odmaknjen od trde istinitosti, da vidimo v njem bolj pesniško dušo, ki ga reflektira, kakor pa predmet sam. Tako se ziblje njegova poezija med dvema svetovoma, od vsakega jemlje to, kar se najlepše poda v njen pestri venec. Ravno ta globoko umetniška združitev objektivnega in subjektivnega elementa, katera je postala v moderni secesiji zoprna, koder je prisiljena in rafinirana, daje Sardenkovim pesnim oni zmagujoči čar, ki pridobi vsa čuteča srca. Pri njem ta umetnost ni priučena in iskana, ampak je neposredni, iskreni izraz vsega njegovega čustvovanja in svetovnega naziranja.

Najgloblji znak Sardenkove pesniške osebnosti je globoka religioznost. Versko pesništvo nastopa tu v višji, podušebljeni obliki. Njegova

duša se je napojila z medom svete meditacije, in vse, kar misli in opeva, je oslajšano ž njo. Njegovi нравni nazori so vseskozi očiščeni in mu dajejo redko moč, da se v njegovih rokah tudi temna zemlja grehota povzdigne do svetlobe nebeške luči. Pravi vzor v tem oziru so njegove dekliške pesmi. Kako pretresljivo zna opevati tudi palo deklico in njeno žalovanje! Tudi ti akordi mu zvené z drugimi vred v eno celotno harmonijo, katera doni mehko božajoče in mило proseče

za nezvestih src svetost,
za mladostnih src modrost. (Str. 98.)

Naša mladina je vajena, da si predstavlja pesnike z razmršenimi lasmi, s peklom v srcu, z motnimi pogledi, preganjane od človeškega sovraštva in od pekoče vesti. Tukaj pa vidite pesnika z mirom v srcu, s pokojem na ustnicah, pesnika, ki z ljubeznijo blagoslovja in očaruje z jasno harmonijo. Enotno svetovno naziranje mu daje ono trdnost, da se ne opotekajo njegovi nazori iz enega nasprotstva v drugo, ampak z jasnim pogledom vidi svoj predmet in ga razsvetli s čistim plamenom svoje lastne duše. Zato pa je pri Sardenku vse izvirno, kakor je izviren žarek, ki prihaja iz plamteče luči. To enotnost in soglasnost naziranja opazujemo zlasti v cikličnih spevih, kjer nam zna pesnik tako lepo nanizati sliko ob sliki, da se vse grupirajo okoli ene osrednje ideje.

Slog se je pa Sardenku izlikal ob narodni pesmi. Vsa priroda mu je posvečena božja stvar, ki sanja bajne misli o večni lepoti. On prisluškuje prirodi, da izve od nje te tajnostne misli in jih vliva v oni govor, ki je prirodi najbližji — v preprosti narodni slog, ki dela njegovo poezijo popolno. Nikjer nismo čitali še lepše in krajše izraženega nežnega razmerja človeške duše do prirode, kakor v pesmi „Kak se čudno vse prenavlja!“ Njegova duša vidi v božjem stvarstvu vse, kar je lepega, in to sprejema vase:

Na cvetoči vrt bom stopil
in odtrgal nagelj bel,
da mi čistih misli mojih
dih noben ne bo več vzel.

On gre v šumo in si hladi ustne ob studencu, da bi besede njegove bile tolažilo žalostnim. Na strmo goro gre, da mu bo „trudni znoj kot biser drag“. A pri tem ne pade v prazno sentimentalnost. Pri vsej deviški milini se čuti iz njegovih pesmi vedno tudi nekaj moškega, trdnega, stalnega, kar nas dviga in tolaži:

In na gori bom odrezal
lep in trden bukov les,
da bo volja moja močna
do gomile in še čez. (Str. 56.)

Tu se Sardenko ločuje od svojih vrstnikov. Ko se eni vtapljajo v melanholijo ali se razdvajajo v divjih notranjih bojih, ko drugi mrzlično iščejo v neznanem svetu fantomov, ob katere bi se naslonili, ali pa bolešno premišlujejo le svoje rane, kakor utrujen jastreb s povešenimi peruti — pa Sardenko kot bel golob leti čez plan, naravnost v domovino, z gotovim, ponosnim poletom.

Zato je pa njegova poezija zdrava, če je tudi mehkotna; je npravna, če tudi reflektira greh in bolešt. Dajte jo mladini, da se ob njej vzgaja in naslaja! *Dr. Evgen Lampe.*

Ksaver Meško: **Ob tihih večerih.** Ljubljana, 1904. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. — Izpod Meškovega peresa pozdravljamo z zanimanjem že vsako posamezno „črtico“ — kaj-li še celo zbirko, kakršno nam je podal za božično darilo. „Ob tihih večerih“ je naslov knjigi, ki leži pred nami, in zares: le tihe, od svetnega hrušča in trušča oddaljene ure, le ure svete samote in zbranosti, v katerih se duša zapira vsemu, kar je okrog nje, a tembolj odpira svoje bogastvo sama sebi — le take ure morejo roditi toliko globoke in gorke poezije, kot je je zlite skupaj v enajstih črticah, zbranih v tej knjigi. Obljubljen nam je o tej publikaciji Meškovi natančnejši essay — zato tu le par misli. Naši čitatelji poznajo Meška, in nam bodo pritrdili, da je pisatelj dobro karakteriziral samega sebe v mladeniču „z mehkim srcem in dovetno dušo, vedno nemirno in vedno hrepenečo po neznani sreči in čudežni lepoti...“ (Legenda o čudežnih očeh, str. 58.) Da, in nihče nam še ni znal mehkih srčnih čustev tako mojstrsko analizirati, nihče tako nežno izraziti vsakega diha, ki se tudi-le kakor s perotjo dotakne sprejemljive duše, nihče tako mogočno razodeti koprnjenja in drhtenja, ki se budi v človeški notranjosti, — kakor Meško. On ima za vse to svoje posebne barve v neštevilnih, najfinejših niansah. Druga stvar je seve: če njegov genre splošno ugaja. Mehka srca, kakor je on, čara — to je gotovo. A nekaterim bode nemara premehek, presentimentalen, preotožen. Zlasti v čisto subjektivnih izlivih, katerih ni malo tudi v tej zbirki. Nam se zdi tista „melanholična resnost“, katero pisatelj ljubi (str. 77.) lepa in zelo lepa tam, kjer jo razlije po realnih predmetih, ki so izven njega. Kako krasna je n. pr. črtica „Pozabljena“ — ta je najkrajše v celi zbirki — ali „Ob tihih večerih“ ali „Na sveti post“ — dasi se tu človeku trga srce od bridkosti — in druge; — dočim n. pr. „Legenda o čudežnih očeh“ ali „Zasanjam včasih“ utrjuje. Toda saj na to so Meška opozarjali že tu in

tam, a pesnik — Meško je pesnik v prozi — poje pač, kakor je njegova lastna srčna potreba.

Naravnost čudovita je pisateljeva domišljija, njegova plastika, jezik, slog. Sicer pa, kakor rečeno, izpregovorimo še več o tej tehniki. Dostavljamo za zdaj le še željo: Meško nam napiši še mnogo lepega in, če mogoče, tudi kaj veselega vmes! *Dr. M. O.*

Oton Zupančič: **Čez plan.** V Ljubljani 1904. Založil L. Schwentner. 160. Str. 114. Cena 2 K, elegantno vez. 3 K (po pošti 10 h več.) — Zupančič je brez dvoma eden najbolj nadarjenih novejših slovenskih pesnikov. Njegova glavna pesniška vrlina je živa izrazitost krepke, včasih prav predrzno fantastične domišljije. To nam priča tudi ta zbirka, ki se začneja z značilnimi vezi:

Grobovi tulijo ...
Šume in tulijo razpokani
kot nenasitna žrela, zevajoča
v polnočni mrak ... Kaj hočete od nas?

Zupančičeva domišljija je napolnjena z mističnimi podobami, v katere se zavijajo njegove fantastične, vihrajoče ideje v zračnem, nevzdržno burnem plesu. Poetični blesk pa daje tej poeziji krasni slog, ki se ga je navzel pesnik iz belokranjske narodne pesmi ter si ga olikal ob maloruskem in češkem narodnem pesništvu. Najlepši njegovi proizvodi so posneti po narodnih motivih. Naivnost preproste ljudske lirike zna Zupančič izražati na mojstrski način. Semtertje zveni iz njega narodna pesem, kakor se mu je vtisnila v dušo. „Moravska narodna“ (str. 56.) je n. pr. dosloven prevod. Krasne so nekatere pesniške podobe. Njivo vprašuje, „kaj je škrančkov kmet po brazdah zasejal, da vsa prepeva mlada njiva?“ Prijateljeva brada mu šumi „kot nočni gaj“. On čuti „zemlje zdiho vanje“, ko zabijajo delavci pilote; svetli dan mu je „posut z diamanti“, ter mu „s srebrnimi prsti trka na okence“; zarje val mu plane kot svetel konj s šumé vihrajočo zlato grivo čez gore. Tako peva pesnik med tulečimi grobovi in svetlimi žarki, in brez brzde mu vihra domišljija, kamor jo zanese nepreudarna slà.

Zupančič je zložil tej mladi, simboliško-secesionistiški šoli tudi programatično pesem:

Mi gremo naprej, mi gremo naprej,
mi strelci,
in pred nami plamen gre skozi noč,
kot Bog pred Izraelci!

Kam gredo ti strelci? Oni dirjajo dalje. V svojem srcu imajo „solnce“, zaničujejo „papagaje“, ki so se naučili „besed svečanin“, in „lakaje“ in „opičje obraze“, ki jim predstav-